

ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ	ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ	ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ
		
Зелена крастава жаба <i>Pseudepidalea viridis</i> Разпространена повсеместно от морското равнище до около 1 300м нв. Предпочита открити затревени пространства, но може да се открие и в гористи местности. Обитава и населени места. Активна основно нощем. Храни се с насекоми, червеи, паякообразни и др.	Обикновена блатна костенурка <i>Emys orbicularis</i> Среща се в реки и застояви водоеми на територията на цялата страна. Активна е денем, както и в сумрак и при пълнолуние. Храни се с водни безгръбначни, попови лъжички, рибки и мърша. При опасност се гмурка незабавно под водата.	Каспийска блатна костенурка <i>Mauremys rivulata</i> Среща се в южните части на страната. Обитава бавнотечащи реки и потоци с големи вирове, речни залиби и блата. Почти винаги се среща заедно с обикновената блатна костенурка. Активна е денем, но и след здрачаване.
ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ	ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ	ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ
		
Шипоопашата костенурка <i>Testudo hermanni</i> Среща се в цялата страна с изключение на високите затворени полета. Обитава хълмисти местности с храсти и нискостеблени гори. Активна е денем. Храни се предимно с тревисти растения, понякога и с окапали плодове.	Ивичест гуцер <i>Lacerta trilineata</i> Среща се основно в Южна и Източна България. Обитава терени с ксерофитна растителност, както и покрайнините на гори. Активен е дневно, топлолюбив вид. Храни се с дребни охлюви, насекоми и др.	Зелен гуцер <i>Lacerta viridis</i> Разпространен е в цялата страна. Обитава поляни с редки храсти и покрайнини на гори. Среща се и по скалисти терени. Добър катерач. Храни се с насекоми, понякога и дребни гръбначни животни.
ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ	ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ	1ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ
		
Пъстър смок <i>Elaphe sauromates</i> Среща се в равнините и ниските части на планините в Южна България. Обитава открити терени със степна растителност. Понякога се среща в доста влажни места по бреговете на големи реки и блата. Храни се с гризачи, земеровки и дребни птици.	Змиегуцер <i>Pseudopus apodus</i> Среща се предимно в ниските части на Югоизточна България и крайбрежната зона на Северното Черноморие. Обитава засушливи терени, обрасли с треви и храсти. Храни се с безгръбначни, червеи, едри насекоми.	Мрежест питон <i>Python reticulatus</i> една от най-големите змии на планетата. Обитава Южна Америка. Храни се с елени, гърни, крокодили, маймуни, глигани и др. Средната дължина надхвърля 6-7 метра, като теглото надвишава често 150кг.

2	ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ	3	ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ	7	ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ
					
Източна зелена мамба <i>Dendroaspis angusticeps</i> Силно отровна аспидова змия. Достига до 2м дължина. Цвета е ярък, изумрудено зелен. Храни се с гризачи и птици. Обитава Югоизточна Африка.		Западна зелена мамба <i>Dendroaspis viridis</i> Силно отровна аспидова змия, достигаща средно до 2,5м. Обитава Западна Африка. Цвета е основно тревисто зелен. Предимно дървесен вид, хранещ се с птици, гущери, жаби и бозайници.		Зелена игуана <i>Iguana iguana</i> Едър дървесен вид гущер. Хранещ се основно с растителна храна. Среща се в Южна и Централна Америка, както и на Карибите. Активни са основно денем, като обичат да са в близост до водни басейни. Добри плувци. Диетата им включва над 100 вида растения.	
8	ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ	14	ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ	12	ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ
					
Зелена анаконда <i>Eunectes murinus</i> една от най-едрите видове змии. Обитава Южна Америка, основно басейните на Амазонка и Ориноко. Може да достигне 9м дължина и да надхвърли 2 00кг. Храни се с елени, тапири, пуми, капибари и др.		Куфия <i>Tropidolaemus wagleri</i> Отровен вид куфия. Среща се в Южна и Източна Азия. Обитава гористи местности, като много често се открива и в храмове, построени в горите. Нощен, дървесен вид. Храни се основно с птици, гризачи и гущери.		Йеменски хамелеон <i>Chamaeleo calypttratus</i> Разпространен е в Йемен и Саудитска Арабия. Обитава пустинни, гористи местности, долини, градини и др. Храни се основно с насекоми, които улавя с дългия си лепкав език.	
7	ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ				
					
Алигаторова костенурка <i>Macrochelys temminckii</i> една от най-тежките сладководни костенурки. Притежава изключително силни челюсти. Среща се в Югоизточните Американски щати. Обитава бавно течащи водоеми, блата и др. Хищен вид, който се храни със риба, змии, бозайници, птици и др.					

	птици		птици	58	птици
					
Скален орел <i>Aquila chrysaetos</i> Едра, дневна граблива птица. Размаха на крилата, може да достигне 2,30 м. Храни се със костенурки, мърша, зайци, млади лисици, диви котки, гъски и редица други. Обитава скалисти райони. Гнезди веднъж годишно.		Белоглав лешояд <i>Gyps fulvus</i> Голяма, хищна птица. Размаха на крилата, достига до 2,80 м. Храни се с мърша, която търси кръжейки в небето. образува колонии, като в България най-голямата е край Маджарово.		Сокол скитник <i>Falco peregrinus</i> Едър сокол, трети по големина в света. Размаха на крилата може да достигне до 1,20 м. Храни се само с птици, които лови в открито небе. Най-бързото животно, известно на планетата със скорост над 32 км/ч. Обитава скалисти райони.	
114	птици	152	птици	105	птици
					
Черен кълвач <i>Dryocopus martius</i> Най-едрият вид кълвач, срещащ се в България. Размаха на крилата достига до 88см. Изключително силен и здрав кълвач със силни крака и здрави нокти. Способен да отчупва големи парчета дървесина, за да достигне до различните видове насекоми, намиращи се в дървесината. Храни се с мравки (основно род Camponotus), както и с ларви на различни бръмбари. Гнезди в хралупи.		Голям синигер <i>Parus major</i> Много широко разпространен вид. Може да бъде видян във всеки парк и междублоково пространство. Храни се както с растителна храна, така и с насекоми. Гнезди във всякакви кухини и дупки.		Чавка <i>Corvus monedula</i> Сравнително дребна вранова птица. С изключително красиви сини очи и сива глава. С характерно черно теме и сив тил. Среща се в почти всички по-големи градове в страната. Всеяден вид. образува неголеми гнездови колонии.	

146	птици	110	птици	1	птици
					
Домашно врабче <i>Passer domesticus</i> Може би най-познатият на всички ни вид птица. Среща се в градовете и селата из цялата страна. Храни се със семена. Есента и зимата, образува многочислени ята. образува гнездови колонии.		Скорец <i>Sturnus vulgaris</i> Много широко разпространен и масов вид. През зимата образува едни от най-големите ята, познати в птичето царство. Характерна и уникална етология при летящите ята е динамиката и формите, които образуват. През размножителния период гнезди по двойки, териториален. Храни се както с животинска, така и с растителна храна.		Ням лебед <i>Cygnus olor</i> Една от най-емблематичните птици. Характерна със своето снежно бяло оперение и грациозност. През зимата образува ята, докато през размножителния период гнезди поединично. Храни се с растителна храна. Образувана двойка остава така до края на живота на птиците.	

153	птици	111	птици	83	птици
					
Щиглец <i>Carduelis carduelis</i> Значително разпространен вид. С характерно червено лице. Песента е мелодична, но сравнително монотонна. Зимата образува многочислени ята. През размножителния сезон е териториален вид, не образува гнездови колонии. Може да се види във всеки парк. Храни се с растителна храна, малките изхранва и с животинска.		Гарван гробар <i>Corvus corax</i> Най-едрата вранова птица. Характерна със своите 130 см размах на крилете и металиково-виолетово, черно оперение. Гарвванът гробар се смята за една от най-интелигентните птици в света. Всеяден вид. Есента, младите птици образуват странстващи ята. Гнезди по двойки, териториален вид. Двойките са моногамни.		Кокилобегач <i>Himantopus himantopus</i> Среща се по Дуранкулак, Шабленска тузла, местн. Ятата, Варненско и Атанасовско езеро, и др. Обитава блата, мочурища, крайбрежни бракични и солени лагуни. Храни се с дребни безгръбначни и попови лъжички. Събира храната си от пясъка или я лови в плитчините. Защитен вид, включен в Червената книга на застрашените видове.	

Синявица
Coracias garrulus

Среща се в голяма част от страната. Обитава равнини и хълмисти терени с единични стари дървета. Гнезди в хралупи. Храни се с насекоми, дребни бозайници и влечуги. Гласът ѝ е грачене, подобно на врана. Понякога гнезди в дупки по земята. Защитен вид, в Червената книга на застрашените видове.

Розов скорец
Pastor roseus

Среща се основно в източна България. Обитава скалисти брегове и кариери. Храни се с безгръбначни и плодове. Колониален вид, гнездящ в хралупи. Колониите могат да достигнат хиляди птици. И двамата родители мътят около 4-6 яйца със син цвят. Малките започват да летят на 24 дни.

Фламинго
Phoenicopterus roseus

Среща се основно по черноморието. Обитава морски лагуни, солени езера. Храни се с планктон, миди, скариди, ларви на насекоми и др. Моногамно животно, живее в големи колонии. Гнездото му представлява конусообразен хълм от глина и тиня. Живее до над 30 години.

Поен дрозд
Turdus philomelos

Сравнително едър вид. Широко разпространен в страната. Обитава почти всички по-големи паркове в градовете. Песента му е изключително мелодична. Храни се с безгръбначни, насекоми, червеи, охлювчета и др. Понякога чупи черупките на охлювите, удряйки ги в камъни. Живее самостоятелно, оформя двойки само през размножителния период. Един от най-добрите певци от българските птици.

Пъстър скален дрозд
Monticola saxatilis

Сравнително дребен вид, достига до 20 см. Обитава основно открити скалисти местности в южна България. Храни се главно с насекоми и плодове. Гнезди в скални ниши. Мъжките птици пеят много мелодично и звучно. През лятото мигрира от Африка.

Червенушка
Pyrrhula pyrrhula

Дребна пойна птица, голяма е колкото врабче. Женската е с кафяв корем, докато мъжкия е с червени гърди. Обитава основно планински и предпланински райони. Храни се с плодчета, пъпки, и семена. Моногамна птица, гнезди веднъж годишно. Има приятна и мелодична песен. Застрашен вид в България.

000	000	000
БОТАНИКА 	БОТАНИКА 	БОТАНИКА
Морска салата <i>Ulva rigida</i> C.Agardh - Sea lettuce сем. Морски салати (<i>Ulvaceae</i>) Коравата морска салата е извънредно широко разпространено зелено водорасло по цялото наше Черноморско крайбрежие. Водораслото се закрепва по подводните скали и камъни или по други подводни предмети. Живее в защитените и полузащитените заливи с каменисто или скалисто дъно, където до около 6 м дълбочина сами или заедно с други водорасли образуват подводни "ливади". В някои тихи заливи с по-силно замърсени води ще видите тези водорасли да се развиват и като свободно плаващи растения. Винаги ще ги намерите също сред вълмата от най-различни водорасли, които вълните изхвърлят по плажната ивица, след като се налудуват. Коравата и обикновената морска салата отдавна се използват от населението на крайморските страни за приготвяне на супи и на различни видове салати и гарнитюри към месни и рибни ястия.	Кучешки лишей <i>Peltigera canina</i> (L.) Willd. - Dog Lichen сем. Кучешки лишей (<i>Peltigeraceae</i>) Кучешкият лишей е обикновен у нас вид. Можете да го видите по всяко време на годината във всички планини, но главно в гористите им райони. Той расте по почва, скали и камъни, в основата на дънери на стари дървета. Талусът му е листовиден, със значителни размери - до 20 и повече сантиметра, наделен на широки от 1 до 3 см закръглени дялове. Отгоре, когато е свеж или след като се намокри, той е сивозелен или тъмнозелен. В сухо състояние е пепелявосив до сивозелен или сиво кафяв, често напукан, без образувания по повърхността. Плодните тела - апотециите, са червеникавокафяви, закръглени, от 4 до 10 мм широки, тръбесто свити.	Червена мухоморка <i>Amanita muscaria</i> (L.) Lam. - Fly agaric сем. Мухоморкови (<i>Amanitaceae</i>) Шапката отначало е кълбовидна, после полукълбовидна до изпъкнала и накрая плоска, до леко вдлъбната. Яркочервена до оранжево-червена. Повърхността е гладка, лъскава и лепкава. Ръбът е съвсем леко набразден. Диаметър до 30 см. Пънчето е бяло, цилиндрично, удебелено в основата с пръстен. Над пръстена пънчето е вертикално набраздено. Височина до 25 см. Месото е бяло, но под кожицата на шапката е възможно да има жълта до червена ивица. Няма миризма и вкус. Червената мухоморка расте в иглолистни и широколистни гори. Гъбата образува микориза с широк кръг дървесни видове, благодарение на което е разпространена по цял свят, като у нас се среща главно със смърч, бреза, бор и бук по планините. Плододава през лятото и есента. Червената мухоморка е силно отровна. Симптомите на отравяне се проявяват след 1 до 4 часа, и са много различни за различните хора.
000	000	000
БОТАНИКА 	БОТАНИКА 	БОТАНИКА
Обикновен политрихум <i>Polytrichum commune</i> Hedw. - Common haircap сем. Polytrichaceae Обикновено едри, груби растения, образуващи рехави или по - сбити тъмнозелени чимчета. Стеблата до 20-40 см. Високи, обикновено неразклонени без власинки. Листата корави, в сухо състояние прилегнали към стеблото или с кукесто закривен навътре връх, в свежо състояние - разперени. Спорангиите единични. Спороносната кутийка е призма, рядко цилиндрична, обикновено с дисковидна или полукълбовидна подутина, върху дълга дръжка. Качулката конусовидна, ръждиво окосмена, покрива почти цялата спороносна кутийка. Среща се върху влажни горски почви, върху нанаси край планински потоци в буковия пояс и в по-високите части на всички планини в България.	Полски хвощ <i>Equisetum arvense</i> L. - Common Horsetail сем. Хвощови (<i>Equisetaceae</i>) Многогодишно спорово растение. Образова разклонени коренища и черни грудки. През пролетта израства спороносно стъбло, което е безхлорофилно, кафяво, неразклонено и ръбесто, достига до 25 см и на върха му се намира спороносното класче. След разсейването на спорите, спороносното стъбло загива, а върху същото коренище се развиват летни (вегетативни) стъбла – жълто-зелени, високи до 80 см. По възлите им са разположени листата – люспести, 6-12 на брой, сраснали в ръкавчета (влагалища). Клонките са изправени нагоре. Те са прешленовидно наредени по стъблото, като отдолу са по-дълги, а нагоре постепенно се скъсяват. Разпространено е в цялата страна до към 1600 м н.в. близо до обработваеми земи, покрай пътища, пътни насипи, по влажни места, покрай реки и мочурища.	Волски език <i>Phyllitis scolopendrium</i> (L.) Newman - Hart's tongue Fern сем. Изтравничеви (<i>Aspleniaceae</i>) Лечебна многогодишна тревиста папрат. Няма стъбло. Коренището е късо и плътно. Листата излизат от коренището, линейно-ланцетни, дълги до 60 см, в основата са сърцевидни, на върха заострени, тъмнозелени, лъскави и неопадващи. Размножава се със спори, които са разположени на хоризонтални ивици от долната страна на листата. Спороноси през юли-август. Сенчести и влажни места до 1800 м. в почти всички флористични райони в България, с изключение на Тракийската низина, Тунджанска хълмиста равнина и Черноморско крайбрежие. По влажните и сенчести места, предимно в широколистния горски пояс.

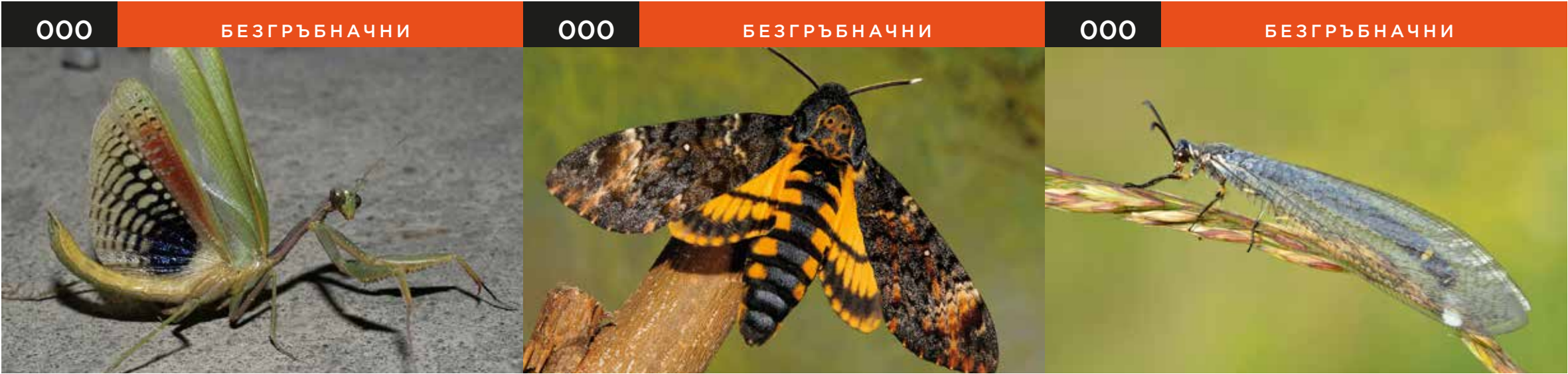
000 БОТАНИКА	000 БОТАНИКА	000 БОТАНИКА
		
Мъжка папрат <i>Dryopteris filix-mas (L.) Schott - Male Fern</i> сем. Аспидиеви (Aspidiaceae) Многогодишно тревисто спорово растение с мощно коренище и многобройни тънки корени. Коренището е едро и достига от 10 до над 30 см дължина. Покрито е с тънки, ципести, червенокафяви люспи – остатъци от стари листа. Няма стъбла. От върха на коренището всяка година се развиват по няколко едри и двойноперести листа, достигащи до 1 м дължина и до 25 см ширина. Листата се разполагат във формата на фуниеvidен сноп. Те са на къси, дебели, бледокафяви дръжки, гъсто покрити с люспи. По долната страна на по-възрастните листа се разполагат сорите – в тях се развиват спорите, с които растенията се размножават. Растението образува спори през лятото. Разпространено е в цялата страна до към 1800 м н.в. в горите, покрай реки и поточета, по сенчести и влажни места. Отровно растение!	Обикновен тис <i>Taxus baccata L. - Yew</i> сем. Тисови (Taxaceae) Вечнозелено дърво, което по-често се развива като храст или малко дърво, достигащо до 15-20 метра височина. Двудомно растение (мъжките и женските части са разположени на различни индивиди). Има червеникавосива до сивокафява кора, гладка или плочесто напукана. Листата са продълговати, плоски, меки иглици, разположени симетрично от двете страни на клонките. Те са лъскави и тъмнозелени отгоре, а отдолу – по-светли и матови, със слабо подвити надолу ръбове. Мъжките цветове са съставени от тичинки в пазвите на листата. Женските цветове са с люспести листчета и 1 семепълка. Семето е много твърдо, овално и кафяво. То е обхванато от ярка малиновочервена месеста обвивка. Цъфти рано през пролетта и плодоноси през есента (октомври). Има находища от единични екземпляри или малки групи в Стара планина, Рила, Пирин, Славянка, Беласица, Западни и Средни Родопи, Странджа, от около 200 до към 1700 м н.в. Застрашен вид! Всички части на тиса са силно отровни!	Бяла мура <i>Pinus peuce Griseb. - Macedonian Pine (Balkan Pine)</i> сем. Борови (Pinaceae) Светлолюбив дървесен вид, привързан към влажния и студен планински климат. Достига височина до 40 м и диаметър над 1 м. Котрета е гладка, тъмнозелена или зелена, но-виолетова до към 40–50-годишна възраст, а впоследствие се напуква плочковидно и придобива тъмносив цвят. Листата са дълги 5–7 см, сиво-зелени, събрани по 5 в брахибласт (специфични скъсени клонки, които обхващат основата на иглиците като къса тръбица). Бялата мура е единствения пет-иглен бор, който се среща естествено на територията на страната. Шишарките са дълги 8–10 см, цилиндрични и светлокафяви. В България се среща в Стара Планина, Рила, Пирин, Славянка, Витошки район и Родопи от 1200 до 2200 м н.в. Балкански ендемит!
000 БОТАНИКА 	000 БОТАНИКА 	000 БОТАНИКА
Черна боровинка <i>Vaccinium myrtillus L. - Common Bilberry</i> сем. Пиренови (Ericaceae) Дребен храст, достигащ до около 50 см височина. Стъблата са нежни и силно разклонени. Листата са светлозелени, гладки, продълговато-яйцевидни, заострени към върха и с назъбена периферия. През есента опадват. Цветовете са дребни и са разположени по единично на къси дръжки в пазвата на листата. Венчелистчетата са 5 на брой с розово-червеникава окраска. Цъфти в началото на лятото. Плодовете са сферични, с много семена, обагрени в тъмносиньо до черно, когато узреят напълно. Покрити са със сивосинкав налеп по повърхността. Узряват обикновено през август. Имат сладко-киселостипчив вкус. Среща се по най-високите части на планините в гори и по открити поляни и каменисти места, от около 1000 до към 2200 м н.в.	Истинско еньовче <i>Galium verum L. - Lady's Bedstraw</i> сем. Брошови (Rubiaceae) Многогодишно тревисто растение, високо до около 60 см. Стъблата са тревистозелени, власинчести и 4-ръбести, с надебелени възли. Листата са дребни, теснолинейни, отгоре – голи и тъмнозелени, отдолу – власинчести, със заострен връх и целокрайна периферия, завита надолу. Разположени са по 8-12 хоризонтално и лъчисто от всички страни на възлите. Цветовете са дребни, златистожълти, венчетата са с по 4 листчета. Събрани са в гъсти метлици по върховете на стъблата и разклоненията. Цъфти през лятото. Плодовете са гладки орехчета, които се разпадат на 2 части. Излъчва силно ухание на мед. Разпространено е навсякъде в страната до към 1700 м н.в. в ливади, пасища, горски поляни и по сухи тревисти места, край пътища.	Малина <i>Rubus idaeus L. - Raspberry</i> сем. Розоцветни (Rosaceae) Полухраст, достигащ височина 1–1,5 м. През първата година стъблата са тревисти, безплодни, със синкавозелен налеп и къси тънки шипчета. Втората година тези стъбла вдървяват, дават цветоносни клонки и след узряване на плодовете загиват. Листата са тройни или перести с 5–7 листчета, отгоре зелени и голи, а отдолу сребристосиви. Цветовете са бели с дълги дръжки и с 5 венчелистчета. Цъфти през май-юли. Плодът е сборен, съставен от многобройни червени костилкови плодчета; лесно се отделят от изпъкналото, леко влакнесто цветно легло, а плодовете узряват юли-август. Среща се из гори и храсталаци от равнините до високите части на планините до към 2200 м в цялата страна.

000 БОТАНИКА 	000 БОТАНИКА 	000 БОТАНИКА
Лечебно глухарче <i>Taraxacum officinale</i> Weber - Comon Dandelion сем. Сложноцветни (<i>Asteraceae</i>) Многогодишно растение, достигащо до 30 см. Има вретеновидно задебелен корен. Листата са събрани в розетка, продълговати са и са едро назъбени. От тях се появяват множество цветоносни стъбла без разклонения и кухи, като всяко завършва със златистожълто съцветие (кошничка). Плодовете на глухарчето са летливи и образуват „белия пухкав чадър” на глухарчето – на върха си имат хвърчилка с дълги бели власинки, които и при най-малкия полъх политват. Цялото растение съдържа бял млечен сок, който е горчив. Разпространено е из ливади и пасища, покрай пътища и в паркове.	Лудо (Старо) биле <i>Atropa bella-donna</i> L. - Banewort (Deadly Nightshade, Dwale) сем. Картофови (<i>Solanaceae</i>) Многогодишно тревисто растение, достигащо до 2 м височина. Има късо, едро и многоглавесто коренище и силно развит главен корен. Стъблото е зеленокафяво, право и разклонено в горната си част. Листата са тъмнозелени, тънки и нежни, без назъбена периферия, с яйцевидна форма, заострени към върха си и с къса дръжка. Цветовете са наведени и камбаковидни, с по 5 бледокафеви или бледовиолетови листчета, разположени по единично или по няколко в пазвите на горните листа. Цъфти продължително през целия вегетативен период. Образова черновиолетов, лъскав, сферичен и сочен плод. Разпространено е в цялата страна - из гори, храсталаци, сечища, както и сенчести влажни участъци, от около 450 м н.в. до към 1800 м н.в. Цялото растение е отровно!	Бодливолистен джел <i>Ilex aquifolium</i> L. - Holly сем. Джелови (<i>Aquifoliaceae</i>) Вечнозелен висок храст, достигащ 3-4 м или ниско дърво, понякога достигащо 10 м. Има разклонени и бодливи клони, младите са сиво-зелени, а по-старите са с тъмнокафява напукана кора. Стъблото е тънко и жилаво. Листата са удължени, елипсовидни, а периферията им е асиметрично осеяна с множество бодливи зъбчета. Повърхността им е кожеста, отгоре са тъмнозелени и лъскави, а отдолу светлозелени и матови. Цветовете му са дребни, бели, ароматни, върху къси дръжчици. Растението е двудомно – мъжките съцветия са с 3 цвята, женските – единични. Цъфти през май-юли. След цъфтежа се образуват кръгли дребни плодове в ярък червен цвят, които се запазват дълго време и му придават декоративна ценност. Среща се от около 400 до към 1200 м н. в. в изолирани находища в Източна и Западна Средна гора, Беласица, Родопите, Източна Странджа, Централна Стара планина.Червена книга на България Плодовете и листата са отровни.
000 БОТАНИКА 		
Смрадлика <i>Cotinus coggygria</i> Scop. - Smoke-tree сем. Смрадликови (<i>Anacardiaceae</i>) Храст или ниско дърво високо до 4 метра с дълбока коренова система. Младите клонки са зелени или червеникави, лъскави и голи, а старите – кафяви, с жълта дървесина. Листата са елиптични, голи или влакнести. Отдолу са сивозелени, а отгоре тъмнозелени, с характерна миризма. През есента те придобиват огненочервен цвят. Съцветията са разположени на върха на клонките. Цветовете са бледожълти и продълговати с по 5 венчелистчета. Цветните дръжки след прецъфтяване се покриват с розови, зеленикави или червеновиолетови разперени власинки, наподобяващи купести розови облачета. Цъфти през май-юли. Плодът е черен и гол. Среща се в храсталаци и дъбови гори, по сухи и каменисти почви, често върху варовити терени, в равнините и предпланините до към 1000 м. Край пътищата, храсталаците и покрай влажни места.		

000	БЕЗГРЪБНАЧНИ	000	БЕЗГРЪБНАЧНИ	000	БЕЗГРЪБНАЧНИ
					
Бръмбар Титан <i>Titanus giganteus</i> Най-големият бръмбар в света. Достига дължина 16, 7 см. и тегло 26 грама. Разпространен е в Перу, Еквадор, Френска Гвиана, Колумбия, Боливия и централна Бразилия. Възрастното насекомо не се храни. До момента не са открити ларви на този бръмбар, но се предполага, че те се развиват много дълъг период от време в мъртва дървесина.		Синьопръстенен октопод <i>Hapalochlaena lunulata</i> Едно от най-отровните животни на планетата. Разпространен е в Тихия океан, включително Големия бариерен риф. На дължина достига до 8-10 см. Отровата е изключително силна. Има достатъчно отрова да убие 26 човека. Не съществува противоотрова.		Рак богомол <i>Squilla mantis</i> Разпространен е в Средиземно море и и прилежащите топли части на източния Атлантически океан. Представителите на стоматоподите са едни от най- силните животни на планетата. Имат възможност да разгъват предните си крайници със скорост 23 м/ сек от свито положение. Така те образуват въздушни мехурчета, които се пукат и освобождават сила със стойност 1500 нютона. Явлението се нарича кавитация. Хранят се с охлюви, раци и мекотели.	
000	БЕЗГРЪБНАЧНИ	000	БЕЗГРЪБНАЧНИ	000	БЕЗГРЪБНАЧНИ
					
Венерина кошничка <i>Euplectella aspergillum</i> Слелета е изграден от SiO ₂ (стъкло) от където идва и наименованието стъклени водни гъби. Разпространена е в малък участък близо до Филипините. В традиционните азиатски култури, този вид гъба се дава като сватбен подарък. Тя живее в симбиоза с дребни рачета, намиращи укритие в нея. Едното е мъжко а другото женско.		Наутилус <i>Nautilus pompilius</i> Наутилуса е реликтен вид главноного. В процеса на растеж изгражда спираловидна черупка на сектори. Черупката достига средно до 23 см в диаметър и тегло до 1,8 kg. Когато наутилуса иска да изплува на повърхността, той изплъзва тези сектори с газ и постепенно се издига нагоре. Ако иска да потъне ги запълва с вода. Разпространен е в Андаманско море, около островите на Малайския архипелаг, северна Австралия, Големия бариерен риф, Фиджи и южна Япония.		Муха диопсиде <i>Diopsidae sp.</i> Малки двукрили насекоми, които основно населяват тропичните области на Юго-Източна Азия и Южна Африка. Когато се излюпят очите им се намират странично върху главата им. По време на брачните ритуали при мъжките се образуват силно издължени стълбчета и очите се изместват в края им. Така шанс за копулация с женските имат тези мухи, чиито очи са разположени възможно най-далеч от главата.	

000	БЕЗГРЪБНАЧНИ	000	БЕЗГРЪБНАЧНИ	000	БЕЗГРЪБНАЧНИ
					
Червен благороден корал <i>Corallium rubrum</i> Разпространен е в Средиземно море и прилежащите води на Атлантическия океан край Западна Африка на дълбочина от 10 до 300 метра. Силно защитен вид, който нараства много бавно. Използва се за направа на различни бижута.		Птицекрили пеперуди <i>Ornithoptera sp.</i> Птицекрилите пеперуди са едни от най-красивите и големи летящи насекоми на земята. От всичките 13 вида най-голяма е Александовата птицекрила пеперуда с размах на крилата 25 см при женските индивиди. Разпространени са в Югоизточна Азия, Австралия и Азия.		Морска краставица <i>Holothuroidea</i> Представители на бодлокожите, които са широко разпространени в световния океан. При нападение на хищник имат способност да изхвърлят всичките си вътрешни органи извън тялото. Така нападателя изядва меките вътрешности и не закача твърдата, подобна на шкурка обвивка на краставицата. След това бодлокожото може да регенерира всичките си вътрешни органи само за няколко дни.	

000	БЕЗГРЪБНАЧНИ	000	БЕЗГРЪБНАЧНИ	000	БЕЗГРЪБНАЧНИ
					
Бръмбар жираф <i>Trachelophorus giraffa</i> Бръмбар от семейството на хоботниците. Дължината при мъжките достига до 2,5 см. Ендемичен за Мадагаскар, като е често срещан най-вече в национален парк Раномафан. Има силно изразен полов диморфизъм. Мъжкият е снабден с дълъг „врат“, който му служи за завиване на листата, в които женската снася едно единствено яйце.		Дарвинов бръмбар <i>Chiasognathus grantii</i> Бръмбар от семейството на рогачите. Разпространен в Чили и Аржентина. Мъжките са снабдени със силно уголемени челюсти, с които се бият за женски. Изкачвайки се по стволите на дърветата срещите между два мъжки бръмбара завършват с изхвърляне на единия от дървото. Понякога те падат от короните от височина над 20 метра и остават невредими. След копулацията мъжкия дарвинов бръмбар изхвърля и женската от дървото. Този бръмбар е открит от Чарлс Дарвин по време на втората му експедиция до Чили.		Охлюв конус <i>Conus spp.</i> Това са група соленоводни мекотели с конусовидни ръковини. Те са едни от най-отровните морски организми. Хранят се с риби и морски мекотели и безгръбначни. Снабдени са с стреловиден харпун наречен радула, чрез който инжектират отрова в жертвите си. Отровата може да е коктейл от много видове токсини.	

Синьокрила богомолка
Iris oratoria

Най-редкия за България вид богомолка. Среща се предимно в по-топлите части на страната. На долната двойка крила има изрисувани сини кръгове, от където идва и името ѝ. Има силен полов диморфизъм, при който женската е значително по-едра от мъжкия. Често след копулация мъжкия бива изяден за да осигури допълнително хранителни ресурси на женската при снасянето на яйцата.

Мъртвешка глава
Acherontia atropos

Пеперуда от семейството на вечерниците, която е разпространена в Африка, Предна Азия и Европа. На гърба има изрисуван череп с две кости под него. Това е единствената пеперуда, която има способност да издава звук, наподобяващ цвърчене. Гъсениците са хранят с отровните листа на татул, зокум, тютюн и т.н. Пеперудите понякога влизат в кошерите и ядат мед.

Мраволъв
Palpares libelluloides

Най-големия вид насекомо от разред Мрежокрили за България. Наименованието му идва от поведението на ларвата му. Тя е снабдена с внушителна двойка челюсти и живее в песъкливи почви, в които издълбава конусовидни дупки. Своеобразния капан на мраволъва е предназначен да улавя пълзящи насекоми, които попаднали в пясъчния конус не могат да излезнат от него. Така ларвата се снабдява с храна, като често в менюто и влизат мравки.

Сечко розалия
Rosalia alpina

Един от най-силно защитените видове бръмбари в Европа. Той е и един от най-красивите представители от семейството на сечковците. Достига дължина до 38 мм. и е тясно свързан с широколистните гори. Ларвата се развива три години в мъртва дървесина на бук. Както и останалите представители от семейството на сечковците, алпийската розалия може да издава звук, когато бъде притеснена. Звука се издава от триенето на задните крака в елитрите.

11	БОЗАЙНИЦИ	29	БОЗАЙНИЦИ	30	БОЗАЙНИЦИ
					
Див заек <i>Lepus europaeus</i> Разпространен е в по-голямата част от Европа. Основно активен е през нощта. Женските раждат по няколко пъти в годината. Храни се с тревисти растения, млади клонки и филизи.		Кафява мечка <i>Ursus arctos</i> Разпространена е основно в планинските региони на страната. Храни се с разнообразни растения. Триви, корени, жълъди, ягоди, малини, боровинки, сливи, круши и др. По-голямата част от активния летен период, прекарва във хранене а зимата прекарва във хибернация.		Благороден елен <i>Cervus elaphus</i> Едър тревопасен бозайник. Характерен с масивните рога при мъжките животни. Обитава от гъсти до полугористи местности, като често може да бъде видян да се храни в открити ливади до гори. Храната е основно от млади клонки, триви, пъпки, листа, корени и др. Полигамен вид, един мъжки, копулира с няколко женски.	
22	БОЗАЙНИЦИ	33	БОЗАЙНИЦИ	36	БОЗАЙНИЦИ
					
Пъстър пор <i>Vormela peregusna</i> Среща се в Югоизточна Европа и Азия. В България обитава по-скоро степни райони. Нощен вид, който се храни с гризачи, птици, яйца и др. Води единичен начин на живот. Вида е уязвим и включен в Червена книга на Република България.		Дива коза <i>Rupicapra rupicapra</i> Вид реликт от ледниково време. В България обитава стръмни скалисти склонове, гори, както и високопланинската безлесна зона. Най-често раждат едно малко. Вида е активен през деня, храни се основно с триви и млади клонки.		Тюлен монах <i>Pelagius monachus</i> В България видът се приема за изчезнал след 1997 година. Към момента се среща на определени локалитети от Източното Средиземноморие до Мавритания. В миналото се е срещал на лежбища от по 50-100 животни. Срещал се е на север от н. Калиакра, Маслен нос, резерват „Ропотамо“ и между Синеморец и Резово. Храни се с риба, мекотели и различни ракообразни.	
15	БОЗАЙНИЦИ	12	БОЗАЙНИЦИ	4	БОЗАЙНИЦИ
					
Бяла мечка <i>Ursus maritimus</i> Бозайник, който обитава северните арктични крайбрежия. Среща се в Сибир, Норвегия, Канада и Гренландия. Дебел подкожен слой мазнина я предпазва от околния студ и ледените води в които ловува. Хранят се с риба, тюлени, мърша и др. Активни са както денем, така и нощем. Много добри плувци и издръжливи на преходи.		Гигантски мравояд <i>Myrmecophaga tridactyla</i> Едър насекомояден бозайник, който обитава Централна и Южна Америка. Обитава както пасища, така и дъждовни гори. Характерно е, че няма зъби и е с изключително ограничени движения на челюстта. Езикът му достига до 60см. Храни се основно с мравки и термити.		Лъв Panthera leo Един от най-едрите видове, сред семейството на котките. Единствено при тях половият диморфизъм е силно изразен с масивна грива при мъжките, която липсва при женските. Основно се срещат в Африка с едно изключение – Персика. Обитават открити площи, където и ловуват. Живеят на прайдове, които са основно от женски животни. Хранят се основно с антилопи, зебри, биволи и др.	

1	БОЗАЙНИЦИ	37	БОЗАЙНИЦИ	31	БОЗАЙНИЦИ
					
Тигър <i>Panthera tigris</i> Най-едрият представител на семейство котки. Срещат се в Русия, Индия, Тайланд, Виетнам, Китай и др. Хранят се предимно с различни видове сърни. Живеят предимно поединично.		Морска свиня <i>Phocoena phocoena</i> Среща се в крайбрежните райони на Северния ледовит Океан, както и Атлантическия и Тихия океан, Азовско и Черно море, както и Средиземно. В страната вида не е добре проучен, но се предполага че е с тенденция към намаляваща численост. Живее на групи от 4-6 индивида. Храни се с риба, раци и мекотели, понякога също така и водорасли.		Елен лопатар <i>Dama dama</i> Тревопасен бозайник. Характерно е разширяване в края на рогата на мъжкия във вид на лопати. При женските няма рога. В естественото си състояние се среща по югозападното крайбрежие на Мраморно море, Мала Азия и Северозападна Африка. В България е внесен и се отглежда в паркове, ловни стопанства и др.	
27	БОЗАЙНИЦИ	28	БОЗАЙНИЦИ	17	БОЗАЙНИЦИ
					
Вълк <i>Canis lupus</i> Бозайник от семейство Кучеви. Среща в широк кръг от местообитания – гори, тайга, равнини, планини и тундра. В страната се среща основно в планински райони. Живее на глутници. Храни се със сърни, елени, дребни гризачи, диви кози и др. Моногамен вид, като двойките са пожизнени.		Чакал <i>Canis aureus</i> Хищник със среден ръст. Обитава Югоизточна Европа и Южна Азия до Мянмар. Широко разпространен в страната. Храни се с разнообразна храна, различни гризаци, полевки, птици и др. Строго моногамен вид.		Катерица <i>Sciurus vulgaris</i> Дребен всеяден гризац от семейство Катерицови. Разпространен е в горите на Евразия. Активни са главно деном, като зимата не изпадат в хибернация. Строят гнезда в които се раждат и прекарват студените дни. Най-често имат две поколения годишно. Хранят се със семена на шишарги, орехи, насекоми, птичи яйца, филизи и др.	
15	БОЗАЙНИЦИ				
					
Лалугер <i>Spermophilus citellus</i> Гризач, който обитава цялата страна, в планините до 2 500 м. Среща се по необработваеми земи, покрити с ниска тревиста растителност. Наземен, дневно активен вид. Размножава се веднъж годишно. Хиберниращ вид. Храни се със тревисти растения, семена и насекоми.					